

LEESBEVORDERING IN DE PRAKTIJK

Werken aan een rijke leesomgeving

Achtergronden en praktische tips voor pedagogisch medewerker

KWESTIE
VAN LEZEN

5

Lezen
STICHTING LEZEN

Met een aantrekkelijke leesomgeving kun je de belangstelling van jonge kinderen opwekken voor boeken en lezen. In deze brochure lees je waarom dit belangrijk is en krijg je tips hoe je in de kinderopvang kunt werken aan een rijke leesomgeving.

Wat is een rijke leesomgeving?

Een rijke leesomgeving betekent dat kinderen omringd zijn door een gevarieerd en aantrekkelijk boekenaanbod. Daarbij sluit het aanbod aan bij hun ontwikkelingsniveau en belevingswereld. Het is bovendien een omgeving waarin pedagogisch medewerkers betrokken zijn bij het lezen en laten zien dat ze dit leuk en belangrijk vinden. Dat kan bijvoorbeeld door veel voor te lezen, het plezier in boeken te laten zien en door ouders tips te geven over leuke boeken voor hun kinderen.

Waarom is een rijke leesomgeving belangrijk?

Kinderen die opgroeien in een rijke leesomgeving en veel voorgelezen worden, ontwikkelen een positieve houding tegenover lezen en groeien over het algemeen uit tot fervente lezers. En zo'n positieve houding is belangrijk, want om een vaardige lezer te worden moeten kinderen in hun vrije tijd veel lezen. Dat begint op jonge leeftijd met voorlezen. Zeker voor kinderen die thuis niet of nauwelijks in aanraking komen met boeken en verhalen, kun je als pedagogisch medewerker een belangrijke rol spelen. Zorgen voor een rijke leesomgeving is dan ook onderdeel van een stimulerend pedagogisch klimaat in de kinderopvang.

Het boekenaanbod

Richt in de groep een leeshoek in: een plek waar de kinderen met jou of alleen rustig en ontspannen kunnen zitten. Voorlezen in zo'n rustige, sfeervolle omgeving zorgt voor concentratie en een gevoel van geborgenheid. Een leeshoek is ook een aantrekkelijke plek voor peuters om zelf boekjes te bekijken. Zet boeken in de leeshoek in een lage boekenkast. Kies voor een schuine plank met een stootrand en zet de boeken zo neer dat de omslag te zien is. Wissel de boeken regelmatig, zodat er steeds wat nieuws te beleven valt. Je kunt als eerste stap een inventarisatie maken van de boeken die je in huis hebt. Zo valt je eerder op wat je nog mist aan passende boeken over diverse onderwerpen. Zorg voor een gevarieerd aanbod: kijk- en zoekboeken; door kinderen gemaakte boeken met tekeningen of foto's; luisterboeken in meer talen en een audio-device met koptelefoons om ze te beluisteren; tablets met koptelefoons om digitale prentenboeken te bekijken en beluisteren. Knuffels van boekfiguren en boekposters maken de leeshoek compleet.

Voorlezen

Onderdeel van een rijke, stimulerende leesomgeving is ook dat je leesplezier deelt. Dat doe je door veel voor te lezen, samen te praten over boeken en oprechte belangstelling te tonen voor de vragen en opmerkingen van kinderen. Een boek kiezen is de eerste stap in je voorbereiding. Lees dit zelf van tevoren aandachtig door, bekijk welke mogelijkheden het biedt om het te verbinden aan de belevingswereld van de kinderen en hoe je het bij hen introduceert. Verzin alvast prikkelende vragen en verwerkingsmogelijkheden. Meer informatie en tips over voorlezen vind je in de Kwestie van Lezen-brochures *Voorlezen en interactief voorlezen* en *Betekenisvolle activiteiten met een boek*.

TIP

Leer kinderen zelf met boeken omgaan in de leeshoek en bespreek met hen dat de leeshoek een plaats is waar het rustig is en waar je een boek mag bekijken of beluisteren.

TIP

De manier waarop jij als volwassene omgaat met boeken is voor kinderen een voorbeeld: laat zien dat (voor)lezen plezierig is en boeken er vanzelfsprekend bij horen.

Geschiede boeken kiezen

Welke boeken kies je voor welke leeftijd? Hanteer als vuistregel: hoe ouder het kind, hoe meer verhaal ze aankunnen. Voor baby's en dreumesen zijn bed-bad-en-box-boekjes en aanwijs- en benoemboeken heel geschikt. Die vertellen geen verhaal, maar er valt wel veel te zien en over te praten. Vanaf 2 jaar kun je verhalende prentenboeken voorlezen, met verhalen dicht bij huis, over herkenbare emoties of juist spannende avonturen en fantasieverhalen. Bundels met versjes en liedjes zijn voor alle leeftijden geschikt. De digitale prentenboeken kunnen kinderen ook zelf bekijken en beluisteren. Een veelzijdige collectie is de basis waarmee je in de dagelijkse praktijk goed uit de voeten kunt. De bibliotheek kan je adviseren over geschikte boeken.

Als je op de hoogte bent van het boekenaanbod, kun je beter geschikte boeken kiezen voor de kinderen in je groep. Kijk op boekenadvieswebsites, loop regelmatig binnen in bibliotheek of (kinder)boekhandel en neem een halfuurtje de tijd om het (nieuwe) aanbod te bekijken.

Informeel en stimuleer ouders

Ouders willen graag op de hoogte zijn van wat er gebeurt op de kinderopvang. Informeel ze over themaprojecten en maak een uitstaltafel van boeken, attributen en werkjes van de kinderen. Nodig ouders uit om thuis mee te lezen met een voorleescampagne zoals De Nationale Voorleesdagen.

Ouders willen graag een afscheidscadeau geven als hun kind naar de basisschool gaat. Ze informeren vaak naar de wensen van het kindercentrum. Vraag hun dan een kinderboek. Het is handig als er een verlanglijstje klaarligt waaruit ze kunnen kiezen, met boeken voor diverse leeftijden en in verschillende prijsklassen.

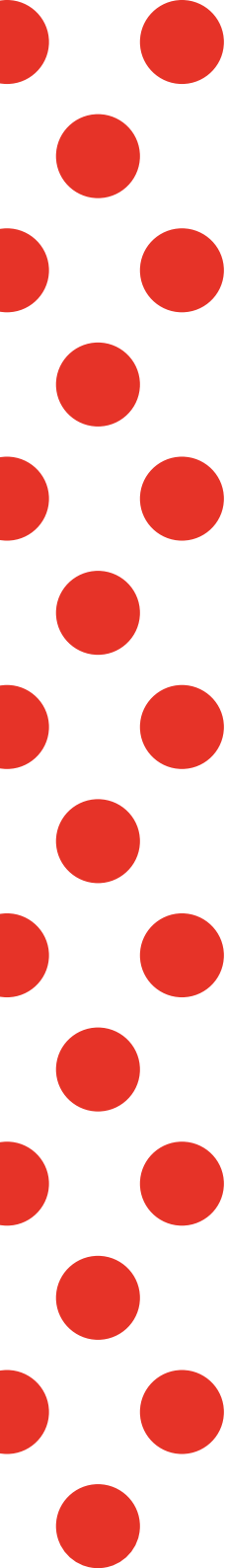
TIP

Lees zelf kinderboeken en wissel informatie over het kinderboekenaanbod uit met je collega's

TIP

Houd een open gesprek met ouders over voorlezen thuis. Iedere ouder heeft immers andere behoeften en mogelijkheden. Een concreet advies dat aansluit bij vragen van ouders, werkt het beste.

Werk vanuit beleid

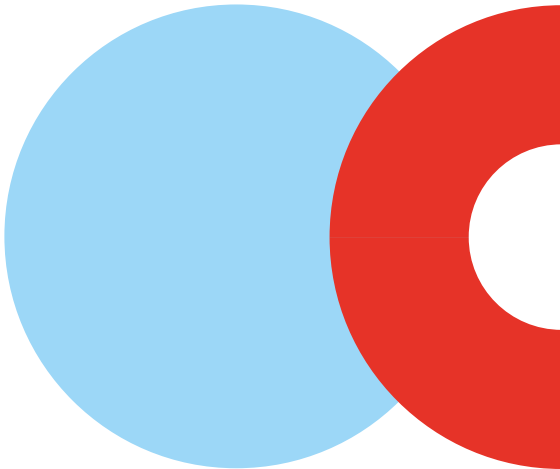
Stel in de instelling een voorleescoördinator aan die het boekenaanbod beheert en toegankelijk maakt voor alle pedagogisch medewerkers in de instelling. Oormerk jaarlijks een deel van het materialenbudget voor de kinderboeken. Je hoeft niet alle boeken zelf aan te schaffen. Door samen te werken met de bibliotheek kun je zorgen voor diversiteit en afwisseling in je collectie. Overleg met de bibliotheek de mogelijkheden voor bijvoorbeeld wisselcollecties en trainingen (zoals de opleiding tot voorleescoördinator).

Zorg ervoor dat een rijke leesomgeving een vaste paragraaf krijgt in het beleids- of werkplan en maak het tot een van de kwaliteiten waar de instelling zich mee profileert: wij lezen voor!

Alles in één pakket: BoekStart in de kinderopvang

De aanpak *BoekStart in de kinderopvang* helpt bij het creëren van een rijke leesomgeving.

Hierbij ondersteunt de bibliotheek je met het inrichten van een aantrekkelijke leesplek in de kinderopvang, de opbouw van een startcollectie, deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers en het stimuleren van ouderbetrokkenheid. De bibliotheek helpt ook bij het maken van een voorleesplan. Uit een evaluatieonderzoek blijkt dat werken met BoekStart zorgt voor meer leesbevordering. Deelnemende kinderopvanglocaties lezen vaker voor, hebben vaker een leesplan en een voorleescoördinator en doen meer aan ouderbetrokkenheid dan niet-deelnemende instellingen (Kantar, 2020; Monitor BoekStart in de Kinderopvang, 2021).

Meer informatie?

boekstart.nl

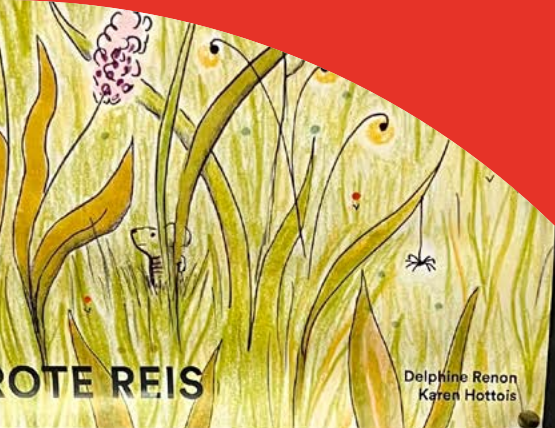
Informatie over (voor)lezen voor ouders.

boekstartpro.nl

Informatie over (voor)lezen voor professionals, waaronder informatie over de cursus voorleescoördinator.

lezen.nl/onderzoek

Overzicht onderzoeksresultaten op het gebied van (voor)lezen.

GROTE REIS

Delphine Renon
Karen Hattois

MET DE VIER

Frédérique
las

Het grote
boek van

Sylvia Vanden Heede
met tekeningen van
Thè Tjong-Khing

Het grote
boek van
de vos

SEIZOENEN SEIZOENEN SEIZOEN

WINTER

winter
tekeningen

professor
winterk

© Stichting Lezen, 2013.
Herziene uitgave 2024.

Tekst: **Kees Broekhof (Sardes)**
& **Nicolien de Pater**
Eindredactie: **Stichting Lezen**
Foto's **Annemarie Terhell**
Ontwerp **Judith Schoffelen**
& **Erik olde Hanhof**
Uitgave van **Stichting Lezen**
& de **Bibliotheek op school**
www.lezen.nl

Lezen
STICHTING LEZEN

Bronnen

Chambers, A. (2012). *Boekpraat (De leesomgeving en Vertel eens)*, Querido.

Kantar (2020). *Voorlezen in de kinderopvang. Onderzoeksrapport 2020*. Stichting Lezen.

Monitor BoekStart in de kinderopvang (2021). Landelijke analyse 2020. Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek.

Notten, N. (2012). *Over ouders en leesopvoeding*. Stichting Lezen Reeks 21.

Stichting Lezen (2012). *Samenwerken aan een sterke leescultuur*.

Stokmans, M., & Wolters, R. (2019). *Lezen doe je samen: Hoe kan leeshonger gestimuleerd worden?* Eburon.

KWESTIE
VAN LEZEN

5